

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ในด้านคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง งานที่รับผิดชอบ และความพึงพอใจในการทำงาน

การวิจัยมีสมมติฐานดังนี้

1. การทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ส่งผลให้บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคต้องเรียนรู้ และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงบทบาทในการให้บริการ
2. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคมีความพึงพอใจระดับมากต่อการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านความสำเร็จในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ในด้าน

- ผลกระทบต่อคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง ได้แก่ ประสบการณ์ที่จำเป็นในการทำงาน และทักษะและความรู้ต่าง ๆ
- ผลกระทบต่อบทบาทในการให้บริการ
- ผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบ
- ผลกระทบต่อความพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การได้รับการยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การบริหาร สภาพแวดล้อมในการทำงาน และค่าตอบแทน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บรรณารักษ์ทุกคนซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในหอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคจำนวน 11 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี รวม 170 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1   คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2   คำถามเกี่ยวกับผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ในด้านคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง บทบาทในการให้บริการ งานที่รับผิดชอบ และความพึงพอใจในการทำงาน
- ตอนที่ 3   ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของบรรณารักษ์

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

บรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค จำนวน 11 แห่ง รวมผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 136 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

จำนวนบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าจำนวนบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดคือ บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน (ร้อยละ 50.70) รองลงมาคือบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 4-6 ปี จำนวน 30 คน (ร้อยละ 22.10) โดยบรรณารักษ์จำนวนสูงสุดของมหาวิทยาลัย 6 แห่งมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป และบรรณารักษ์จำนวนสูงสุดของมหาวิทยาลัย 3 แห่งมีประสบการณ์ในการทำงาน 4-6 ปี

จำนวนบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ พบว่าจำนวนบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดคือบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ จำนวน 37 คน (ร้อยละ 27.2) รองลงมาได้แก่ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานห้องสมุดคณะ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 19.1) โดยบรรณารักษ์จำนวนสูงสุดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวนสูงสุดเป็นบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ และงานบริการ จำนวน 3 คน เท่ากัน (ร้อยละ 81.8) ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 12 คน (ร้อยละ 52.2) และมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 14 คน (ร้อยละ 43.7) เป็นบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานห้องสมุดคณะ

2. ประสพการณ์ที่จำเป็นในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ประสพการณ์ในการทำงานที่บรรณารักษ์คิดว่าจำเป็นสำหรับการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยรวมบรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าการประสพการณ์ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) โดยประสพการณ์ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ($\bar{x} = 4.45$) เป็นประสพการณ์ที่บรรณารักษ์มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือระบบงานคอมพิวเตอร์ ($\bar{x} = 4.38$) และประสพการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 4.37$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัย พบว่าบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ($\bar{x} = 4.57$) และบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ($\bar{x} = 4.56$) มีความคิดเห็นว่าการประสพการณ์ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาประสพการณ์แต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์ใน 5 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นว่าการประสพการณ์ด้านการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ บรรณารักษ์เป็นประสพการณ์ที่จำเป็นในระดับมากที่สุด บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีความคิดเห็นว่าการประสพการณ์ด้านระบบงานคอมพิวเตอร์ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นประสพการณ์ที่จำเป็นสำหรับการทำงานในระดับมากที่สุด

เมื่อจำแนกตามประสพการณ์ในการทำงาน พบว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์น้อยกว่า 1 ปีมีความคิดเห็นว่าการประสพการณ์ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานน้อยเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ จึงเห็นว่าถ้ามีประสพการณ์ดังกล่าวจะทำให้เข้าใจวิธีการจัดการและนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ รวมทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนางานให้มีความก้าวหน้า ซึ่งงาน

วิจัยของ Palmirini (1994) พบว่าประสบการณ์ในการทำงานกับระบบใหม่ จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการใช้ระบบอัตโนมัติ

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ พบว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 5.00$) งานโสตทัศนวัสดุ ($\bar{x} = 4.52$) และงานวารสาร ($\bar{x} = 4.51$) ที่มีความคิดเห็นว่าเป็นประสบการณ์ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาประสบการณ์แต่ละด้านพบว่า บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานบริหาร งานประชาสัมพันธ์ งานข้อมูลท้องถิ่น ($\bar{x} = 5.00$) และงานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ ($\bar{x} = 4.51$) มีความคิดเห็นว่าเป็นประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานทางวิชาชีพบรรณารักษ์เป็นประสบการณ์ที่จำเป็นในระดับมากที่สุด ส่วนประสบการณ์ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ พบว่าบรรณารักษ์ 6 กลุ่มที่มีความคิดเห็นว่าเป็นประสบการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว พบว่าประสบการณ์ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในระดับมาก โดยประสบการณ์ที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดคือประสบการณ์ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ รองลงมาคือระบบงานคอมพิวเตอร์ และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในที่นี้หมายถึงเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูล เทคโนโลยีโทรคมนาคม หรือเทคโนโลยีสำนักงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ ประมวลผล และเผยแพร่สารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของห้องสมุด ทำให้บรรณารักษ์มีความเห็นว่าถ้าบรรณารักษ์มีประสบการณ์ทางด้านระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติ ระบบงานคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ จะทำให้เข้าใจการทำงานของระบบ สามารถเรียนรู้และสามารถทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำหรือฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Wright (1995: 168) ที่ว่าบุคลากรห้องสมุดควรมีประสบการณ์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ และสามารถให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในระบบได้ ซึ่ง Dyer, Fossey และ McKee (1993: 6) เห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บุคลากรควรมีประสบการณ์ทางด้านคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาการทำงาน นอกจากนี้ Zu (1996: 10) กล่าวว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะนำมาซึ่งความต้องการบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ทางด้านคอมพิวเตอร์มากขึ้น

3. ทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

บรรณารักษ์มีความคิดเห็นวาทักษะและความรู้ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) โดยที่ความรู้ภาษาต่างประเทศเป็นความรู้ที่จำเป็นในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) ส่วนความรู้เบื้องต้นทางด้านคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นความรู้ที่จำเป็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า บรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นวาทักษะและความรู้ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดคือ บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ($\bar{x} = 4.19$) และเมื่อศึกษาทักษะและความรู้แต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์ใน 6 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นวาทักษะและมีความรู้เบื้องต้นทางด้านคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมากที่สุด

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นวาทักษะและความรู้ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นวาทักษะและมีความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โปรแกรมระบบปฏิบัติการ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีมัลติมีเดีย ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การค้นคืนข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ การค้นคืนข้อมูลจากฐานข้อมูลสำเร็จรูป CD-ROM การค้นคืนข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความรู้เกี่ยวกับข่ายงานบรรณานุกรม ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การลงรายการ AACR2 และความรู้ทางด้านการบริหารและการจัดการในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ พบว่าบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความคิดเห็นวาทักษะและความรู้ทุกด้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ 7 กลุ่มที่มีความคิดเห็นวาทักษะและมีความรู้เบื้องต้นทางด้านคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่บรรณารักษ์จำเป็นต้องมีสำหรับการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้บรรณารักษ์ต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานจากระบบมือมาเป็นการทำงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ โดยเฉพาะความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ให้เป็น รวมถึงความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถเข้าใจวิธีการจัดการและนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ (ดร.ธนา สมบูรณ์กุล, 2535: 39; สมพิศ คูศรีพิทักษ์,

2539: 66) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Dyer, Fossey และ McKee (1993) และ Johnson (1991 : 80) ที่พบว่าความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์จะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับความก้าวหน้าของบุคลากรในอนาคต และความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะช่วยให้การจัดการงานของห้องสมุดมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Xu (1996) และ Zhou (1996) ที่พบว่าคุณสมบัติที่เป็นที่ต้องการการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติคือ บรรณารักษ์ควรมีทักษะความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ เช่น ความรู้ทั่วไปทางด้านคอมพิวเตอร์ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ความรู้เกี่ยวกับข่ายงานบรรณานุกรม การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ และการค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลสำเร็จรูปซีดีรอม เป็นต้น

4. บทบาทในการให้บริการของบรรณารักษ์

จากการศึกษาบทบาทในการให้บริการของบรรณารักษ์ พบว่าโดยรวมบรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) โดยบรรณารักษ์ควรจะมีบทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็วในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$) รองลงมาคือ บทบาทในการติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.60$) ในขณะที่บรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการให้บริการที่เป็นบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ในระดับปานกลาง ($X = 3.42$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีความคิดเห็นว่างบทบาทในการให้บริการเกือบทุกด้านเป็นบทบาทที่บรรณารักษ์ควรเป็นในระดับมากที่สุด โดยบทบาทที่บรรณารักษ์มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดคือ บทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 5.00$) และบรรณารักษ์เกือบทุกมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่างการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติบรรณารักษ์ควรเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว บทบาทในด้านการจัดการและการบริหารข้อมูล การทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาและเผยแพร่สารสนเทศ บทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ และบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้บรรณารักษ์ 3 กลุ่มมีความคิดเห็นว่างบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในด้านการติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในระดับมากที่สุด

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ โดยรวมบรรณารักษ์ 4 กลุ่มมีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติบรรณารักษ์ควรเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดคือ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 4.82$) เมื่อพิจารณาถึงบทบาทในการให้บริการแต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานโสตทัศนวัสดุ ($\bar{x} = 4.20$) งานประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.00$) และงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 3.83$) มีความคิดเห็นว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการให้บริการในลักษณะที่เป็นบริการสารนิเทศเชิงพาณิชย์ในระดับมาก นอกจากนี้บรรณารักษ์กลุ่มดังกล่าวยังมีความคิดเห็นว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการรวบรวมสารนิเทศอย่างเป็นระบบ บทบาทในด้านการจัดการและการบริหารข้อมูล บทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารนิเทศได้อย่างรวดเร็ว บทบาทในการเป็นผู้สร้างเครื่องมือช่วยค้น บทบาทที่เป็นความร่วมมือในระบบข่ายงาน การทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาและเผยแพร่สารนิเทศ และการติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า โดยรวมบรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารนิเทศได้อย่างรวดเร็วในระดับมากที่สุด รองลงมาคือบทบาทในการติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ และบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการให้บริการที่เป็นบริการสารนิเทศเชิงพาณิชย์ในระดับปานกลาง ซึ่งครรชิต มาลัยวงศ์ (2538: 21) ได้กล่าวถึงบทบาทในการให้บริการของบรรณารักษ์ว่า บรรณารักษ์อาจจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านสารนิเทศ เป็นผู้แนะนำแหล่งข้อมูล เป็นผู้ให้แหล่งข้อมูล จัดหาสารนิเทศ การทำหน้าที่เป็น Subject specialists และยังคงเป็นผู้เชี่ยวชาญงานเทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการระบบสารนิเทศ ส่วนสวางศรี พรสุวรรณ (2535: 14) เห็นว่าการทำงานในระบบใหม่ บรรณารักษ์ต้องติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ และชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้ Wright (1995: 108), สุทธิพร ปทุมเทวาภิบาล และ วิภา โภยสุขไซ (2534: 119-121) มีความเห็นว่าบรรณารักษ์จะต้องมีความเป็นนักการตลาด มีการให้บริการในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากการให้บริการจะต้องมีการลงทุน จึงจำเป็นต้องคิดค่าบริการ ซึ่งบรรณารักษ์ต้องสร้างบริการให้มากขึ้น และสร้างบริการให้เป็นที่ต้องการ บรรณารักษ์จะต้องจัดหาและจัดระบบสารนิเทศให้ง่ายต่อการเข้าใจ ทั้งข้อมูลที่เป็นสาระสังเขป หรือเอกสารฉบับเต็ม นอกเหนือจากรายการบรรณานุกรม เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ใช้สารนิเทศด้วยความสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความต้องการมากที่สุด เพื่อให้คุ้มค้ำกับค่าใช้จ่ายที่เสียไป

จากการศึกษาทักษะและความรู้ที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และบทบาทในการให้บริการดังกล่าวข้างต้น พบว่าบรรณารักษ์ควรมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมาก และบรรณารักษ์จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ควรจะมีบทบาทในการช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และบทบาทในการติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยในข้อ 1 ที่ว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ส่งผลให้บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคต้องเรียนรู้ และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการ

5. ผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่องานที่รับผิดชอบ

จากการศึกษาผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่องานที่รับผิดชอบของบรรณารักษ์ โดยรวมพบว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติมีผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) โดยระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้งานที่รับผิดชอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.32$) รองลงมาคือปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.27$) ส่วนที่ว่าจะทำให้เกิดการหมุนเวียนงาน ($\bar{x} = 3.27$) และเกิดตำแหน่งงานใหม่ ($\bar{x} = 3.05$) บรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และบรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับน้อยว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะทำให้สูญเสียงานที่รับผิดชอบ ($\bar{x} = 2.29$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัย พบว่าบรรณารักษ์ใน 8 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติมีผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยนเรศวร ($\bar{x} = 3.88$) มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด เมื่อพิจารณาผลกระทบแต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์ใน 8 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติทำให้สูญเสียงานที่รับผิดชอบในระดับน้อย และบรรณารักษ์ใน 9 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของงาน

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติส่งผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบในระดับมาก โดยบรรณารักษ์กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.72$) เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบในแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะช่วยปรับปรุงกระบวนการทำงาน

ให้ดียิ่งขึ้น และงานที่รับผิดชอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น และบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของงานในระดับมาก

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบพบว่า บรรณารักษ์ 8 กลุ่มที่มีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติส่งผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบในระดับมาก โดยกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดคือ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 3.98$) และเมื่อพิจารณาผลกระทบแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้ภาระงาน/ปริมาณเพิ่มมากขึ้นในระดับมาก ส่วนการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะช่วยปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น มีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวพบว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติมีผลกระทบต่องานที่รับผิดชอบในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับมากกว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้งานที่รับผิดชอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ลดภาระงานที่ซ้ำซาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dakshinamurti (1985), Shaw (1986) และ ลินีนาฏ สมบูรณ์เอนก (2534) ที่พบว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติจะช่วยให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดภาระงานต่าง ๆ เช่นเดียวกับ Olsgaard (1989: 448) ที่กล่าวว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติจะช่วยลดภาระงานที่มีปริมาณมาก และลดความซ้ำซ้อนของงาน ช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาสั้น ๆ

ในส่วนที่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของงาน อาจเป็นเพราะการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้จำเป็นต้องมีการจัดระบบการทำงานภายในห้องสมุดใหม่ เพื่อจัดแบ่งงานให้สอดคล้องกับการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Dyer, Fossey and McKee 1993: 11) ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dakshinamurti (1985) ที่ว่าบุคลากรห้องสมุดมีความคิดเห็นว่าการนำระบบอัตโนมัติจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของงาน และจากการวิจัยยังพบว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับปานกลางว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะทำให้เกิดการหมุนเวียนงาน และเกิดตำแหน่งงานใหม่ เช่นเดียวกับงานของ Dyer, Fossey และ McKee (1993: 7) ที่พบว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติ บุคลากรเกรงว่าอาจเกิดการหมุนเวียนงาน นอกจากนี้ Doswell (1990: 207) และ ประภัสสร โมราเรือง (2535: 7) เห็นว่า การทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ อาจทำให้เกิดตำแหน่งงานใหม่ขึ้นในห้องสมุด เช่น บรรณารักษ์

ระบบงาน นักวิเคราะห์ระบบ โปรแกรมเมอร์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการระบบงานและวางแผน เป็นต้น

นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่าบรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะทำให้สูญเสียงานที่รับผิดชอบในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้เพียงเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดภาระงานที่ซ้ำซาก และอำนวยความสะดวกในการให้บริการต่าง ๆ บรรณารักษ์จึงไม่ได้ถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jones (1989) ที่ว่าการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ไม่ใช่สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปฏิบัติงานจะไม่ถูกแทนที่ด้วยคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของศรีอร เจนประภาพงศ์ (2529) และสินีนานู สมบูรณ์เอนก (2534) ที่พบว่าบรรณารักษ์มีความกังวลในระดับน้อยที่สุดว่าการนำคอมพิวเตอร์มาใช้จะทำให้เกิดการว่างงาน

6. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านความสำเร็จในการทำงาน

จากการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในด้านความสำเร็จในการทำงาน โดยรวมพบว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความสำเร็จในการทำงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่างานที่อยู่ในความรับผิดชอบสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงตามแผนที่กำหนด ($\bar{x} = 3.96$) และมีส่วนที่ทำให้การดำเนินงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติดำเนินไปด้วยความราบรื่น ($\bar{x} = 3.90$) ส่วนที่ว่าเมื่อประสบปัญหาในการปฏิบัติงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าบรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในด้านความสำเร็จในการทำงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่างานที่อยู่ในความรับผิดชอบสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามแผนงานที่กำหนด และมีส่วนที่ทำให้การดำเนินงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติดำเนินการไปด้วยความราบรื่น และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า บรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในด้านความสำเร็จในการทำงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากกว่ามีส่วนที่ทำให้การดำเนินงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติดำเนินการไปด้วยความราบรื่น และมีเพียงบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไปที่มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าเมื่อประสบปัญหาในการปฏิบัติงานในระบบอัตโนมัติสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ ($\bar{x} = 3.93$)

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบพบว่า มีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความคิดเห็นว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจแต่ละด้านพบว่า มีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับมากที่สุดว่างานที่อยู่ในความรับผิดชอบสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงตามแผนงานที่กำหนด ($\bar{x} = 4.67$) และมีส่วนที่ทำให้การดำเนินงานในระบบอัตโนมัติดำเนินการไปด้วยความราบรื่น ($\bar{x} = 4.83$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดซึ่งเป็นความรับผิดชอบเกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติโดยตรงทำให้มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าว โดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความสำเร็จในการทำงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่างานที่อยู่ในความรับผิดชอบสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงตามแผนที่กำหนด และมีส่วนที่ทำให้การดำเนินงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติดำเนินไปด้วยความราบรื่น อาจเนื่องมาจากการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติช่วยลดภาระงานและลดความซ้ำซ้อนของงาน ช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะช่วยให้การจัดระบบการจัดเก็บ สืบค้น และเผยแพร่สารนิเทศของห้องสมุดให้สะดวกรวดเร็ว (Olsgaard, 1989: 448; Schraml, 1981: 154)

7. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านความมั่นคงในการทำงาน

จากการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติของบรรณารักษ์ในด้านความมั่นคงในการทำงาน โดยรวมพบว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความมั่นคงในการทำงานในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) โดยที่บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าความสามารถหรือความชำนาญที่บรรณารักษ์มีอยู่จะสามารถทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้ ($\bar{x} = 4.15$) รองลงมาคือเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้ว บรรณารักษ์ยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นต่อหน่วยงาน ($\bar{x} = 4.13$) และจะไม่เกิดการลดตำแหน่งงาน ($\bar{x} = 3.90$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า มีเพียงบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่มีความพึงพอใจในด้านความมั่นคงในการทำงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) และเมื่อศึกษาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่ามีเพียงบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ความสามารถและความ

ชำนาญที่มีอยู่จะสามารถทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้ ($\bar{x} = 4.67$) และเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์ยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นต่อหน่วยงาน ($\bar{x} = 4.56$)

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในการทำงานในด้านความมั่นคงในการทำงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในแต่ละด้านในระดับมากคือ เมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้ว บรรณารักษ์ยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นต่อหน่วยงาน จะไม่เกิดการลดตำแหน่งงาน และความสามารถหรือความชำนาญที่มีอยู่จะสามารถทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้ และเมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบพบว่า บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานบริหารมีความพึงพอใจในด้านความมั่นคงในการทำงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของบรรณารักษ์ในแต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานบริหาร ($\bar{x} = 5.00$) และงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 4.83$) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้วยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นต่อหน่วยงาน จะไม่เกิดการลดตำแหน่งงาน และความสามารถหรือความชำนาญที่มีอยู่จะสามารถทำงานในระบบอัตโนมัติ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว พบว่าโดยรวมการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความมั่นคงในการทำงานในระดับมาก โดยที่บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าความสามารถหรือความชำนาญที่มีอยู่จะสามารถทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้ เมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้วยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นต่อหน่วยงาน และจะไม่เกิดการลดตำแหน่งงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของห้องสมุดก็เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และถึงแม้จะนำระบบอัตโนมัติมาใช้บรรณารักษ์ก็ยังคงต้องใช้ทักษะและวิชาชีพบรรณารักษ์ในการปฏิบัติงานเช่นเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสินีนาฏ สมบูรณ์เอนก (2534) ที่พบว่าบรรณารักษ์มีความมั่นใจว่าความสามารถหรือความชำนาญที่มีอยู่ของบรรณารักษ์ จะทำงานเข้ากันได้กับระบบใหม่ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Waters (1986) ที่พบว่าทักษะเดิมของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดยังคงมีประโยชน์ และจะสามารถเรียนรู้ทักษะความชำนาญใหม่ และการวิจัยของ Jone (1989) พบว่าการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ไม่ใช่สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปฏิบัติงานจะไม่ถูกแทนที่ด้วยคอมพิวเตอร์

8. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

จากการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยรวมพบว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติจะช่วยยกระดับทักษะในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.21$) และการทำงานในระบบอัตโนมัติจะทำให้บรรณารักษ์มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น ($\bar{x} = 4.07$) ส่วนในเรื่องที่ว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์จะมีเวลามากพอที่จะวางแผนพัฒนางาน บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัย พบว่าบรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพในระดับมาก โดยมีเพียงบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะช่วยยกระดับทักษะในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.67$) และบรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติจะทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น ส่วนที่ว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์จะมีเวลามากพอที่จะวางแผนพัฒนางาน พบว่าบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปี ($\bar{x} = 3.80$) และบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.55$) มีความพึงพอใจในระดับมาก

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ พบว่าบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานบริหารมีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจแต่ละด้าน พบว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 5.00$) และงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 4.83$) ที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะช่วยยกระดับทักษะในการปฏิบัติงาน และเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้วมีเวลามากพอที่จะวางแผนหรือพัฒนางาน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ 6 กลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว พบว่าโดยรวมการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติจะช่วยยกระดับทักษะในการปฏิบัติงาน และทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์จะได้ฝึกทักษะและความรู้ใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นโอกาสที่ผู้ปฏิบัติงานจะได้มีอิสระที่จะคิดสร้างสรรค์งานได้มากขึ้น (สินีนานู สมบูรณ์เอนก, 2534: 143) นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลางว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะมีเวลามากพอที่จะวางแผนพัฒนา งาน อาจเนื่องมาจากการทำงานในระบบห้องอัตโนมัติในระยะแรก อาจทำให้ภาระงานและปริมาณงานของบรรณารักษ์เพิ่มมากขึ้น ทำให้บรรณารักษ์ไม่มีเวลามากพอที่จะวางแผนพัฒนา งานอื่น ๆ แต่ Olsgaard (1989: 447) มีความเห็นว่าระบบอัตโนมัติจะช่วยให้บุคลากรมีเวลาในการตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติงานอื่น ๆ ได้มากขึ้น

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ในด้านความสำเร็จในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน และความก้าวหน้าทางวิชาชีพดังกล่าว ช่างต้น สามารถสรุปได้ว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในการทำงานทั้ง 3 ด้านในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคมีความพึงพอใจระดับมากต่อการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านความสำเร็จในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

9. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่าโดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) โดยเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้บรรณารักษ์เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ($\bar{x} = 3.98$) และทำให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชายอมรับความสามารถ ($\bar{x} = 3.73$) ส่วนในเรื่องที่ว่าเมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหา บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า บรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือในระดับมาก โดยบรรณารักษ์ใน 9 มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติทำให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชายอมรับความสามารถ และบรรณารักษ์ทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้บรรณารักษ์เป็นที่ยอมรับมากขึ้น และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือในระดับมาก โดยบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชายอมรับความสามารถ และบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับปานกลางว่าเมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ ปรากฏว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความคิดเห็นว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$) และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชายอมรับความสามารถ ($\bar{x} = 4.67$) ส่วนที่ว่าเมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พบว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าโดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้บรรณารักษ์เป็นที่ยอมรับมากขึ้น และทำให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชายอมรับความสามารถ ส่วนเมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหา บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่ง Shaw (1986: 142) กล่าวว่าผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ จะทำให้บุคลากรมีความรู้สึกที่ตนเองได้มีส่วนร่วมในการวางแผน มีความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และช่วยให้เกิดความรู้สึกภูมิใจที่ได้รับการยอมรับให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ไขปัญหา

10. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

จากการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่าโดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$) โดยเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อนร่วมงานยังคงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมาคือเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน มักจะร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 3.90$) และมีโอกาสที่จะปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ($\bar{x} = 3.85$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า บรรณารักษ์เกือบทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในระดับมาก ยกเว้นบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในการทำงานในแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์เกือบทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อนร่วมงานยังคงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงาน และทำให้มีโอกาสที่จะปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า บรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในระดับมาก โดยมีเพียงบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปีที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อนร่วมงานยังคงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงาน และเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน มักจะร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 4.60$) และบรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติ ทำให้มีโอกาสที่จะปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และเมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบพบว่า มีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุดที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อนร่วมงานยังคงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงาน และมีโอกาสที่จะปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.67$)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า โดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าเมื่อทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อนร่วมงานยังคงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงาน เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานมักจะร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีโอกาสที่จะปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบรรณารักษ์จำเป็นต้องปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมงานถึงปัญหาการทำงานในระบบอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dyer, Fossey และ McKee (1993) ที่พบว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บุคลากรมีความพึงพอใจในเรื่องความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สินีนาฏ สมบูรณ์เอนก (2534: 143) ที่พบว่าการทำงานกับคอมพิวเตอร์ไม่ทำให้โอกาสในการพบหน้ากัน หรือการพบปะพูดคุยกันลดน้อยลง เนื่องจากบรรณารักษ์ยังต้องปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานถึงปัญหาในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน ทำให้สามารถทำงานเข้ากับผู้ร่วมงานคนอื่นได้ดี

11. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านการบริหาร

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านการบริหาร โดยรวมพบว่า บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านการบริหารในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$) โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดมีการกำหนดความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.72$) รองลงมาคือห้องสมุดมีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ($\bar{x} = 3.68$) ส่วนที่ว่าเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าบรรณารักษ์ใน 7 มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก ในขณะที่บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยอื่นมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่าบรรณารักษ์ใน 9 มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติ ห้องสมุดมีการกำหนดความรับผิดชอบต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน และบรรณารักษ์เกือบทุกมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าห้องสมุดมีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด พบว่าบรรณารักษ์ 3 กลุ่มได้แก่ บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 4-6 ปี ($\bar{x} = 3.83$) ประสบการณ์ในการทำงาน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.80$) และ

ประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 3.74$) มีความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านการบริหารในระดับมาก และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้านปรากฏว่าบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าห้องสมุดมีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบ พบว่าบรรณารักษ์ 6 กลุ่มมีความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านการบริหารในระดับมาก โดยบรรณารักษ์กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุด และงานบริหาร ($\bar{x} = 4.33$) และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน ปรากฏว่ามีเพียงบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุด และงานบริหารที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดมีการกำหนดความรับผิดชอบต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ($\bar{x} = 5.00$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า โดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านการบริหารในระดับมาก โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดมีการกำหนดความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน และห้องสมุดมีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ นอกจากนี้บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลางว่าเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติจะเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shaw (1986) ที่พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นการได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการใช้ระบบ การได้รับการฝึกอบรม หรือการเยี่ยมชมดูงานของห้องสมุดอื่น เช่นเดียวกับ Clayton และ Batt (1992: 153) ที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบใหม่ให้ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากบุคลากรว่า ควรนำบุคลากรเข้ามาร่วมงานตั้งแต่ต้น เพื่อพิจารณาถึงความต้องการและทัศนคติที่มีต่อสิ่งใหม่ ซึ่งความคิดเห็นและการยอมรับจากบุคลากรทำให้การใช้ระบบใหม่เป็นไปด้วยความราบรื่น

12. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านสภาพแวดล้อม ในการทำงาน

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรวมปรากฏว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$) โดยเมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจในแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากเกี่ยวกับการจัดสถานที่สำหรับเป็นห้องทำงาน เกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ไว้เป็นสัดส่วน ($\bar{x} = 3.58$) รองลงมาคือห้องสมุดมีวัสดุอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในระบบอัตโนมัติอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 3.52$) ส่วนที่ว่าห้องสมุดมีการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับบุคลากรอย่างเหมาะสม บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า บรรณารักษ์ใน 6 มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ($\bar{x} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าห้องสมุดมีการจัดสถานที่สำหรับเป็นห้องทำงานเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ไว้เป็นสัดส่วน ห้องสมุดมีการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับบุคลากรอย่างเหมาะสม และห้องสมุดมีวัสดุอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในระบบอัตโนมัติอย่างเหมาะสม

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดพบว่า บรรณารักษ์ 3 กลุ่ม ได้แก่ บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปี ($\bar{x} = 3.80$) ประสบการณ์ในการทำงาน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.70$) และประสบการณ์ในการทำงาน 4-6 ปี ($\bar{x} = 3.59$) มีความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับมาก และเมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจในแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์เกือบทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าห้องสมุดมีการจัดสถานที่สำหรับเป็นห้องทำงานเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์เป็นสัดส่วน และเมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบพบว่า บรรณารักษ์ 8 กลุ่มมีความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับมาก โดยบรรณารักษ์กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 4.50$) และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ 5 กลุ่มที่มีความพึงพอใจในระดับมากกว่าห้องสมุดมีวัสดุอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในระบบอัตโนมัติอย่างเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับปานกลาง โดยบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับมากเกี่ยวกับการจัดสถานที่สำหรับเป็นห้องทำงานเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ไว้เป็นสัดส่วน และห้องสมุดมีวัสดุอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในระบบอัตโนมัติอย่างเหมาะสม อาจเป็นเพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นใหม่ อาจมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมกว่าห้องสมุดที่ตั้งมานาน การจัดสถานที่สำหรับเป็นห้องทำงานเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์สามารถทำได้ง่ายกว่า นอกจากนี้บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลางว่าห้องสมุดมีการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับบุคลากรอย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งหมายถึงสภาพทางกายภาพของการทำงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงในการทำงาน รวมถึงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานไม่เหมาะสม ห้องทำงานมีแสงสว่างมากเกินไป หรือมืดเกินไป โต๊ะและเก้าอี้ไม่เหมาะสมในการทำงานกับคอมพิวเตอร์ หรือการทำงานที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ รังสีจากจอคอมพิวเตอร์อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงปัญหาในเรื่อง สายตา การปวดตา ความเมื่อยล้าของสายตา ปวดศีรษะ ปวดหลัง และกล้ามเนื้อ เป็นต้น (Bichteler, 1986: 124; Cross and Bawden, 1987: 279) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dakshinamurti (1985) ที่พบว่าการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้บุคลากรมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาเรื่องสายตา รองลงมาคือการปวดหลัง และปวดศีรษะ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Palmimi (1994: 122) ที่พบว่าผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าตนเองทำงานอยู่ที่หน้าจอคอมพิวเตอร์นานเกินไป ทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องสายตา

13. ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านค่าตอบแทน

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ในด้านค่าตอบแทน โดยรวมพบว่าบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$) ว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติ บ่อยครั้งที่ต้องทำงานล่วงเวลาก็มีความพอใจแม้ว่าค่าตอบแทนจะไม่คุ้มค่าเหนื่อย ($\bar{x} = 3.18$) และค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงานล่วงเวลาในระหว่างดำเนินการระบบห้องสมุดอัตโนมัติเป็นไปอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 2.93$)

เมื่อจำแนกตามมหาวิทยาลัยพบว่า มีเพียงบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีความพึงพอใจในด้านค่าตอบแทนในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) ในขณะที่บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่มีความพึงพอใจระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$) และเมื่อศึกษาความพึงพอใจแต่ละด้าน ปรากฏว่าค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงานล่วงเวลาในระหว่างดำเนินการ

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเป็นไปอย่างเหมาะสม มีเพียงบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) ในขณะที่บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีมีความพึงพอใจในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.67$) และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏว่าเพียงบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปีที่มีความพึงพอใจในด้านค่าตอบแทนในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) ว่าค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงานล่วงเวลาในระหว่างดำเนินการระบบห้องสมุดอัตโนมัติเป็นไปอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.20$) และการทำงานในระบบอัตโนมัติ บ่อยครั้งที่ต้องทำงานล่วงเวลาก็มีความพอใจแม้ว่าค่าตอบแทนจะไม่คุ้มค่าเหนื่อย ($\bar{x} = 3.80$)

เมื่อจำแนกตามฝ่าย/งานที่รับผิดชอบพบว่า บรรณารักษ์ 3 กลุ่มได้แก่ บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีห้องสมุด ($\bar{x} = 4.17$) งานเอกสาร ($\bar{x} = 4.00$) และงานโสตทัศนวัสดุ ($\bar{x} = 3.60$) มีความพึงพอใจในค่าตอบแทนในระดับมาก และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจแต่ละด้าน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ 3 กลุ่มดังกล่าวมีความพึงพอใจในระดับมากกว่าค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงานล่วงเวลาในระหว่างดำเนินการระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เป็นไปอย่างเหมาะสม และการทำงานในระบบอัตโนมัติ บ่อยครั้งที่ต้องทำงานล่วงเวลาก็มีความพอใจแม้ว่าค่าตอบแทนจะไม่คุ้มค่าเหนื่อย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า โดยภาพรวมบรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลางทั้งในเรื่องที่ว่าการทำงานในระบบอัตโนมัติ บ่อยครั้งที่ต้องทำงานล่วงเวลาก็มีความพอใจแม้ว่าค่าตอบแทนจะไม่คุ้มค่าเหนื่อย และค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงานล่วงเวลาในระหว่างดำเนินการระบบห้องสมุดอัตโนมัติเป็นไปอย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำให้ภาระงานและปริมาณงานของบรรณารักษ์เพิ่มมากขึ้น ทำให้บรรณารักษ์ต้องทำงานล่วงเวลา ถึงแม้ค่าตอบแทนที่ได้จะไม่เหมาะสม แต่บรรณารักษ์ก็จำเป็นต้องเสียสละ นอกจากนี้การปรับระบบการทำงานเข้าสู่ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเป็นภาระหน้าที่ที่บุคลากรห้องสมุดทุกคน เพื่อให้การดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (วงศ์สว่าง เชาว์ชูติ, 2538: 151)

จากผลการวิจัยความพึงพอใจในการทำงานในระบบห้องสมุดในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การได้รับการยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การบริหาร สภาพแวดล้อมในการทำงาน และค่าตอบแทน สรุปได้ว่าโดยรวมบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคมีความพึงพอใจในการทำงานในระดับมากในด้านความสำเร็จในการทำงาน ความมั่นคงในการ

ทำงาน ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การได้รับการยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการบริหาร ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และค่าตอบแทน บรรณารักษ์มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

14. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์

ในเรื่องผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของบรรณารักษ์นั้น บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าบรรณารักษ์ควรได้รับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และบรรณารักษ์ควรศึกษาการทำงานของระบบ และได้รับการฝึกอบรมพื้นฐานในทุก ๆ ชุดโปรแกรม (Module) รวมทั้งบรรณารักษ์ควรได้รับการอบรมเชิงวิชาการ / เชิงปฏิบัติการ เพื่อจะได้สามารถนำไปปรับปรุงการบริการให้ดียิ่งขึ้น

บรรณารักษ์ระบุว่า บทบาทในการให้บริการของบรรณารักษ์ควรเปลี่ยนไปทั้งรูปแบบและวิธีการ เพื่อพัฒนาการให้บริการได้อย่างกว้างขวาง และเมื่อทำงานในระบบอัตโนมัติ ผู้บังคับบัญชาควรเข้าใจขอบเขตงานของบรรณารักษ์ และควรมีเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน และรับรู้ความเป็นไปของระบบอยู่เสมอ ผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการวางแผน และให้ความสำคัญกับงานทุก ๆ งานเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่า เมื่อระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามามีบทบาทในการทำงานมากขึ้น ทำให้บางครั้งเกิดการขาดการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การทำงานในบางครั้งอาจล่าช้า เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานกับระบบแล้ว ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในทันที และค่าล่วงเวลามีน้อย ทำให้ไม่เพียงพอในการจ้างบุคลากรช่วยปฏิบัติงาน รวมทั้งการทำงานในระบบอาจทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องของสายตา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์เกี่ยวกับผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของบรรณารักษ์ ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรห้องสมุดให้เหมาะสมกับการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ควรให้บุคลากรได้รับการเพิ่มพูนความรู้ และเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความชำนาญ และสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรส่งเสริมให้บรรณารักษ์ได้ศึกษาการทำงานของระบบห้องสมุดอัตโนมัติในทุกชุดโปรแกรม เพื่อให้บรรณารักษ์สามารถเข้าใจการทำงานพื้นฐานโดยรวมของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

3. ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจ และควรมีเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งรับรู้ความเป็นไปของการทำงานในระบบอัตโนมัติ

4. ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างสะดวก

แนวทางการวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาความต้องการบุคลากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการทำงานในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

2. ศึกษาผลกระทบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด